

دموکراسی از نوع جمهوری آذربایجان

سرویس آذربایجان / خبرگزاری آران

احمد رسولی ؛ کارشناس قفقاز

خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : نقش مردم در اداره ی امور یک کشور از بدیهی ترین مشخصه های یک کشور دموکراتیک و همچنین از ابتدایی ترین حقوق شهروندی یک ملت مستقل محسوب می شود که با برگزاری یک فرآیند آزاد در بستر قانون نمود می یابد. به عبارت دیگر بخش عمده ای از حقوق اجتماعی و بنیادین از قبیل حق تعیین سرنوشت ، حق امنیت ، حق حریم خصوصی ، حق آزادی عقیده و آزادی بیان مبتنی بر دموکراسی و عدالت اجتماعی می باشد که با اجرای یک انتخابات آزاد - بالاترین حق برای یک ملت به منظور دخالت مستقیم در سرنوشت خود و کشور خویش - نمایان می شود.

چهارمین دوره ی انتخابات مجلس ملی جمهوری آذربایجان در 16 آبان ماه سال 1389 (7 نوامبر 2010) در حالی برگزار خواهد شد که رقابت بر سر کرسی های مجلس بین احزاب و شخصیت های مختلف سیاسی و جناح های مختلف از ماه ها پیش با تشکیل بلوک های انتخاباتی کاملا مشهود و معلوم می باشد.

جمهوری آذربایجان با برگزاری انواع انتخابات در طی 19 سال گذشته در تلاش است تا از جرگه ی ممالک دموکراتیک عقب نماند ؛ بطوریکه بعد از به قدرت رسیدن خاندان علیف که در سال 1993 به وقوع پیوست روند اداره ی کشور در جمهوری آذربایجان به طرز محسوس تغییر یافت تا جاییکه دولت باکو با برپایی 10 بارههه پرسی در طی 18 سال بطور خواسته یا ناخواسته خود را هم ردیف کشورهای قرار داد که مردم سالاری را نه در شعار بلکه در عمل نیز نشان می دهند . ولی پرسش اینجاست که آیا تعدد این انتخابات و هزینه های ناشی از آن نشان از اصرار دولت بر نقش مردم می باشد یا توجیه عملکرد خود و برپایی یک انتخابات تشریفاتی و اراره ی آمار و ... ؟!

جمهوری آذربایجانی که در آن اقوام مختلفی زندگی می کنند عدم وجود نماینده از سوی هر یک از این اقوام و اقلیت ها در پارلمان این کشور ، که سهم بسزایی در جمعیت 8 میلیونی آن دارند نکته ای قابل بحث و تامل می باشد. اقوام تالش ، تات ، تاتار ، لزگی ، کرد و ... همگی معرف کشوری به گستره ی اقوام و اقلیت های مختلف می باشد . گذشته از این پراکندگی ادیان و مذاهب مختلف از گذشته های دور یکی دیگر از نکته های بارز این سرزمین می باشد . البته یادآور می شود که جمهوری آذربایجان به عنوان دومین کشور شیعی جهان اسلام از نظر درصد جمعیتی مطرح می باشد.

آشنایی با برخی تغییرات در سیستم انتخاباتی اخیر:

با توجه به برگزاری انتخابات مجلس ملی جمهوری آذربایجان در هفتم نوامبر 2010 ، اخبار اعلامی از سوی دولت ، کمیسیون مرکزی انتخابات(CEC) و رسانه های محلی، همگی حاکی از برگزاری یک همه پرسی کاملا قانونی با نظارت گروه ناظران مجمع پارلمانی سازمان کشورهای مستقل همسود(CIS) ، سازمان امنیت و همکاری اروپا(OSCE) و ناظران بین المللی دارد تا آنجاییکه این گروه ناظران بین المللی در 5 منطقه مختلف آذربایجان(شهرهای باکو، سومقاییت، لنگران، گنجه و شکی) ستاد ایجاد کرده و از 10 سپتامبر 2010 آغاز به فعالیت نموده اند که در هر ستاد 4 کارشناس در رابطه با روند آمادگی جهت شرکت در انتخابات پارلمانی بررسیهایی را انجام می دهند . شایان ذکر است ناظران با دو گروه بلند مدت و کوتاه مدت در انتخابات پارلمانی آذربایجان بررسی هایی انجام خواهند داد . همچنین جمعی از ناظران سازمان کشورهای مستقل همسود همزمان با برگزاری این انتخابات با سرپرستی سرگی لبدیف رئیس کمیته اجراییه سازمان کشورهای مستقل همسود به آذربایجان سفر خواهند کرد.

با توجه به برنامه و طرح 61 ماده ای اعلام شده از سوی کمیسیون مرکزی انتخابات ؛ عملیات ثبت نام نامزدها تا روز 18 اکتبر در نظر گرفته شده و تبلیغات نامزدها نیز بعد از آن آغاز و همچنین در مورد نتایج انتخابات هم نظر سنجی(exit-poll) برگزار خواهد شد.

کار برنامه ریزی و مدیریت انتخابات در جمهوری آذربایجان بر عهده ی سه سازمان کمیته ی مرکزی انتخابات(MSK) ، کمیته ی انتخاباتی مناطق(MnSK) ؛ با بیش از 5100 منطقه - و کمیته ی حوزه های انتخاباتی(125) & DSK حوزه - می باشد . آمادگی برای برگزاری انتخابات به طور رسمی از ژانویه ی 2010 آغاز گردید که با توجه به نزدیکی انتخابات این فعالیت و آمادگی به اوج خود رسیده است . این موضوع خود دلیلی بر میزان اهمیت این انتخابات در سطوح عالی برای دولت باکو می باشد ؛ البته این اهمیت را می توان از نگاهی دیگر نیز بررسی کرد و آن هم حضور ناظرین متعدد از سوی سازمان های مختلف غربی و همچنین برگزاری دوره های آموزشی در داخل و خارج از آذربایجان به منظور اجرای هر چه بهتر این انتخابات می باشد. لازم بذکر است که در این انتخابات حدود 5 میلیون نفر واجد شرایط وجود دارد که می بایست با حضور در 125 حوزه ی انتخاباتی ، نقش خود را در آینده ی کشورشان نشان دهند.

برخی از احزاب و شخصیت های متقاضی شرکت در این انتخابات به منظور تصدی یکی از 125 کرسی مجلس با تاسیس و معرفی بلوک های انتخاباتی به طور رسمی کاندیداتوری خود را اعلام کرده اند که از این میان برخی دیگر نیز بصورت انفرادی آمادگی خود را برای شرکت در این انتخابات اعلام کرده اند . 5 مورد از بلوک های انتخاباتی که بطور رسمی موجودیت خود را اعلام کرده اند به قرار زیر است:

1. بلوک قره باغ کوهستانی : با مشارکت حزب امید و ائتلاف به سوی دموکراسی (حزب دموکرات)؛
2. بلوک انسانی : با مشارکت حزب لیبرال ، حزب توسعه و همبستگی و حزب سبزه های آذربایجان؛
3. بلوک اصلاحات : با مشارکت جبهه ی خلق عمومی ، نجات بزرگ و عدالت ؛
4. بلوک دموکراسی : با مشارکت حزب همبستگی ، حزب اصلاحات دموکراتیک و حزب استقلال ملی ؛
5. بلوک جبهه ی خلق و مساوات : با مشارکت حزب مساوات و جبهه خلق آذربایجان ؛

ملاحظات:

جمهوری آذربایجان با وجود به روز رسانی فناوری انتخابات و انجام اصلاحات اساسی در نحوه ی اجرای انتخابات همچنان با مشکلات جدی در زمینه ی بستر سازی برای برگزاری انتخابات مواجه می باشد و همچنان محدودیت های گسترده ای در اجماع احزاب ، آزادی مطبوعات و روزنامه نگاران آذربایجان دیده می شود که بدنبال آن برگزاری دادگاه های فرمایشی و احکام سفارشی، فرایند یک انتخابات دموکراتیک را با بیان یک ایدئولوژی خاص زیر سؤال می برد . این محدودیت ها و کمبودها در یک جلسه ای که در ژوئن 2010 برگزار شد تا حدی مرتفع گردید که در نتیجه ی آن اخذ مالیات از نامزدهای انتخاباتی لغو شد. در انتخابات اخیر جمهوری آذربایجان که در سال 2005 برگزار گردید راجع به عدم دخالت نیروهای اجرایی و دولتی ، انجام شکایات ، تکرار انتخابات و یا مراجعه ی افراد تدبیر خاصی اندیشیده نشده بود که این خود اشاره ای به وجود نقصان در قوانین انتخاباتی آذربایجان بود که بعدها با برگزاری برخی جلسات حل شد.

از میان احزاب فعال در عرصه سیاسی جمهوری آذربایجان ؛ حزب آذربایجان نوین(YAP) با تصدی 65 کرسی در مجلس ملی بیشترین حضور را نسبت به سایر رقبای خود از جمله حزب مساوات و جبهه خلق دارد . البته نمایندگانی که وابستگی خود را به هیچ حزب و گروهی مشخص نکرده اند با تصدی 45 کرسی فعالیت چشمگیری در مجلس دارند.

آنچه در این نوشته بیشتر مد نظر می باشد ، موضوع مربوط به تعیین صلاحیت نامزدها و نحوه ی اجرای انتخابات ، حضور ناظرین غربی و نحوه ی نظارت و اجرای آموزش های انتخاباتی توسط

کشورهای غربی در این دوره از انتخابات می باشد.

پرواضح است که حضور کشورهای غربی با هر نام و نشانی در هر نقطه از دنیا با اهداف خاصی صورت می گیرد که تبعات آن در آینده دور و نزدیک آشکار می شود که از آن جمله می توان به حضور کشورهای غربی در عراق و افغانستان اشاره کرد که با شعار مبارزه با تروریسم حضور خود را به عراق و افغانستان تحمیل کردند و هم اکنون نیز با تغییر اوضاع پارامترهای دیگری از جمله نفت را جایگزین خوبی برای واژه ی "مبارزه با تروریسم" انتخاب کرده اند.

در جمهوری آذربایجان اوضاع با شرایط سایر کشورها کاملا متفاوت می باشد. این کشور بدلیل مشترکات فراوان فرهنگی و قومیتی با ج.ا.ایران بستر مناسب و استعداد کافی جهت رشد ایران گرایی و اسلام گرایی دارد. جمهوری آذربایجان به عنوان دومین کشور شیعه جهان اسلام از نظر درصد جمعیتی مطرح می باشد که اسلام گرایی در سالهای اخیر روند رو به رشدی به خود گرفته است بطوریکه این جمعیت حضور و فعالیت خود را زیر سخت ترین محدودیتهای دولت علیف ابراز داشته و عملکرد خود را در اکثر میداین علمی و فرهنگی تثبیت کرده اند.

حضور و نفوذ جمعیت مسلمان و شیعه ی جمهوری آذربایجان و استعداد نهفته در بطن این قشر از جامعه موجبات نگرانی دولت و به تبع آن برخی دول غربی از جمله امریکا را فراهم کرده است. سردمداران امریکایی، صهیونیستی و انگلیسی به خوبی بر این موضوع واقفند که حضور این قشر از جامعه در صحنه ی سیاسی جمهوری آذربایجان می تواند سرآغازی بر پایان اعتبار حضور این کشورها در آذربایجان باشد، دولت علیف نیز با وجود کارشکنی های مداوم امریکاییها بار دیگر صحنه را بر آنان باز گذاشته و خواهان حضور ناظرین و مجریان غربی تحت پوشش سازمان امنیت و همکاری اروپا و یا ناظران بین المللی شده اند.

وجود اشتباهات بزرگ در محاسبات سیاسی دولت علیف و ضعف و ناکارآمدی دیپلماسی خارجی آن بر کسی پوشیده نیست؛ عدم اعزام سفیر به باکو توسط دولت امریکا با وجود گذشت حدود یک سال از اتمام ماموریت آن درسی سفیر سابق امریکا در باکو، عدم دعوت از دولت باکو در نشست امنیت هسته ای واشنگتن در آوریل گذشته که با حضور روسای جمهوری گرجستان و ارمنستان در واشنگتن برگزار شد، مخالفت امریکا با پیش نویس قطعنامه ی جمهوری آذربایجان به منظور طرح مساله ی قره باغ در سازمان ملل، کمکهای مالی امریکا به جمهوری خودخوانده ی قره باغ و سفر اخیر رئیس پارلمان این جمهوری خودخوانده به واشنگتن و... ده ها کارشکنی دیگر از سوی دولت امریکا بدلیلی بر نبود صداقت در رفتار دیپلماسی امریکا می باشد.

علاوه بر این در پی نزدیک شدن موعد انتخابات پارلمانی جمهوری آذربایجان، دخالت سفیر انگلیس در روند انتخابات این کشور شکل آشکاری به خود گرفته است. کارولین براون سفیر انگلیس در باکو برای بررسی آن چه سر و سامان دادن به امور انتخابات عنوان کرد، به نخجوان سفر کرد. وی در باکو نیز دیدارهایی را با مقامات محلی، روسای شعبه های رأی گیری، سازمان های غیردولتی و احزاب مختلف سیاسی درباره بررسی روند انتخابات ترتیب داده است. انتخابات پارلمانی در جمهوری آذربایجان و سفر سفیر انگلیس به نخجوان در حالی روی داد که پیش از این جوانان هانسون، یکی از مسئولان سفارت امریکا در جمهوری آذربایجان اعلام کرده بود، واشنگتن طرح های ویژه و مشخصی را درباره انتخابات پارلمانی جمهوری آذربایجان آماده کرده است. این در حالی است که هانسون به محتوای طرح های گفته شده اشاره نکرد.

همچنین از ماه ها پیش از برگزاری انتخابات، دیدارهای آشکار و نهان مقامات انگلیس و برخی دیگر از کشورهای غربی با روسای احزاب غرب گرا آغاز شده است. ضمن اینکه وزارت امور خارجه جمهوری آذربایجان تاکنون به مداخله گری های سفارت انگلیس در روند انتخابات پارلمانی در این کشور واکنش نشان نداده است.

تحلیلگران سیاسی، دریافت امتیازات بیشتر و تقویت جایگاه احزاب غرب گرا در پارلمان را هدف اصلی کشورهای غربی به ویژه انگلیس از دخالت در روند انتخابات و کمک های مالی به این احزاب می دانند. در همین راستا کارشناسان سیاسی سفر اخیر سفیر رژیم صهیونیستی در باکو به شهرهای مختلف جمهوری آذربایجان را با نحوه ی برگزاری انتخابات در این شهرها مرتبط دانسته اند که سفر به شهر تووز و منطقه نخجوان را در ادامه ی همین سلسله سفرها می توان ارزیابی کرد.

غیر از از روابط فی ما بین آذربایجان و دول غربی، دولت باکو خود نیز با برخی کارشکنی ها و نقض قانون به صورت سر بسته و با استفاده از دستهای پنهان، رقابت بر سر قدرت را داغ تر کرده است؛ بطوریکه بلوک احزاب جبهه خلق و مساوات در اظهار نظری جالب خواستار اتمام این قبیل کارشکنی ها از سوی حزب حاکم شده و نگرانی خود را از گسترش ابعاد فشارها علیه نامزدهای مخالف دولت ابراز داشته اند و یا در گزارشی دیگر بر اساس گزارش کمیسیون مرکزی انتخابات حدود هشتاد نامزد از ائتلاف های انتخاباتی دموکراسی، اصلاحات، انسانی و همچنین احزاب استقلال ملی، جبهه خلق، مام مهین و ینی آذربایجان با درخواست کتبی و طرح دلایل مختلف از نامزدی انصراف دادند.

رد صلاحیت دو تن از چهره های شاخص اسلام گرا در این دوره از انتخابات و عدم تمایل ایشان به ایراد شکایت به سازمان ها و کمیته های مذکور از نکات جالب و خواندنی دیگری از روند دموکراسی در آذربایجان می باشد. الدنیز قلی اف رئیس جمعیت روشنفکران آذربایجان و مائیس گلعلی یف رئیس حزب سبز که از فعالین حوزه ی سیاسی و مستقل در آذربایجان می باشند اخیرا از سوی کمیته ی مرکزی انتخابات رد صلاحیت شدند. الدنیز قلی اف در خصوص عدم شکایت به کمیته ی مرکزی انتخابات گفت: "من در این کشور به این نتیجه رسیده ام که هرکس که بخواهد برای خدا خدمت کند و در زمینه معنویات فعال بوده و خدای خود را فراموش نکند و خدمت به مردم را در نظر بگیرد از طرف دولت هیچ راهی به مجلس نخواهد داشت و بردن شکایت گوسفند پیش گرگ هیچ معنی و مفهومی ندارد و این انتخابات کاملا غیر شفاف و غیر دموکراتیک می باشد". در همین راستا مائیس گلعلی اف نیز افزود: "این انتخابات نه دموکراتیک بوده و نه عادلانه می باشد".

شایان ذکر است که تایید نشدن صلاحیت نامزدهای مستقل و اسلام گرا در انتخابات پارلمانی سال 2005 ناراضیتهای گسترده ای را در جمهوری آذربایجان به دنبال داشت. در حال حاضر نیز حدود 2500 نفر برای این انتخابات نامزد شده بودند که صلاحیت صدها نامزد مستقل، اسلام گرا و مخالف به بهانه های مختلف رد شد و به همین دلیل اغلب سران احزاب جمهوری آذربایجان فضای سیاسی انتخابات پارلمانی این کشور را غیردموکراتیک خوانده اند. به رغم اعتراض نامزدهای مستقل به رد صلاحیت آنان، کمیسیون مرکزی انتخابات در سه روز اخیر صلاحیت 21 نفر را مورد تأیید قرار داده است که همگی از احزاب غربگرا هستند.

در عین حال تعدادی از احزاب غربگرای مخالف دولت کمیسیون مرکزی انتخابات را به ایجاد موانع ساختگی در ثبت رسمی این احزاب برای از بین بردن امکان اختصاص زمان رایگان برای تبلیغات برای این احزاب در رسانه های دولتی متهم کرده اند. از دولتی که بطور خودخواهانه و با مانع تراشی های پی در پی سعی بر عدم حضور احزاب مختلف در این انتخابات شده و با تحت فشار قرار دادن رقبای حزب حاکم صحنه را بر آنان تنگ تر کرده انتظاری بیش از این نیست که بر نظارت بیگانگان بر انتخابات داخلی کشور خود اصرار ورزد تا توجیهی برای این قبیل کارها فراهم آید. غافل از اینکه قدرتهای غربی دیروز با نقاب ناتو در عراق و افغانستان و امروز با نقاب سازمان امنیت و همکاری اروپا در جمهوری آذربایجان بدنبال منافع و اهداف خویش می باشند، سازمانی که با گذشت 18 سال هنوز برای معادله ی قره باغ راه حلی پیشنهاد نکرده و در مقابل با برپایی جلسات و وعده های مداوم با پیچیده تر شدن این مناقشه، سایه ی حضور و نفوذ خود را بر این منطقه گسترانده است.

نتیجه گیری:

دموکراسی در جمهوری آذربایجان تازه استقلال یافته و حفظ آن در بین ممالک حامی لیبرالیسم و آزادی خواه جز با حضور نمایندگان اقوام، قومیت ها، ادیان و مذاهب مختلف در پیکره ی مجلس ملی جمهوری آذربایجان محقق نخواهد شد. حکومت باکو باید توجه داشته باشد که ایجاد ارباع و محدودیتهای مختلف برای حضور نمایندگان اقلیت ها و اقوام مختلف در انتخابات پارلمانی به مثابه تیشه ای به ریشه ی نهال خشکیده ی دموکراسی و مردم سالاری می باشد.

برکسی پوشیده نیست که حضور مردم دیندار اقصی نقاط جمهوری آذربایجان در مراسمات دینی و مذهبی با سانسور شدید رسانه های گروهی و دولتی آذربایجان مواجه شده و شدیداً از سوی نیروهای امنیتی تحت کنترل قرار می گیرد تا جاییکه در برخی موارد با حبس یا قتل رهبران این احزاب و گروه ها و تشکل های دینی اوج احترام به ارزش های انسانی و دموکراسی از نوع جمهوری آذربایجان را به نمایش می گذارد. مدت این نمایش را می توان از آمارهای متناقض از جمعیت اقوام مختلف، انجام تغییرات و تحریفات متعدد در کتب درسی و تاریخی مدارس تا قتل بی سر و

صدای اندیشمندان اقوام ، حبس عزاداران 28 صفر و در نهایت سرکوب و بازداشت دینداران آذربایجان در روز جهانی قدس در نظر گرفت.
نهایت اینکه مرور دوباره ی قانون اساسی جمهوری آذربایجان ما را به نکات ضد و نقیض زیادی سوق می دهد که همگی بیانگر وجود شکاف عمیق بین قوانین و نحوه ی اجرای آن با ارجحیت دادن امیال شخصی و گروهی می باشد که بایستی دولتمردان به قانون و حقوق بشر و آزادی ادیان و مذاهب مختلف احترام بگذارند تا نفس تازه ای در کالبد بی روح و شکننده ی دموکراسی در جمهوری آذربایجان دمیده شود.

منابع و مأخذ

- خبرگزاری ترند (جمهوری آذربایجان) - 89/6/20

- خبرگزاری ترند (جمهوری آذربایجان) - 89/6/15

- خبرگزاری آبا (جمهوری آذربایجان) - 89/6/21

Demokratik Tsisatlar v nsan Hüquqlar Bürosu - 21 - 24iyun, 2010-

ATT/DTHB-N EHTYAQLARIN QYMTLNDRLMS ÜZR MSSYASININ HESABATI

ینی شرق (جمهوری آذربایجان) & 29/7/89

- روزنامه ینی مساوات (جمهوری آذربایجان) - 89/07/11

Qafqaz.ir & 16/7/89

- اسلام تایمز & 25/7/89

- بیرلیک (جمهوری آذربایجان) & 28/7/89

Presstv.ir & 2/7/89

Iribnews.ir & 27/7/89

- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران & 16/7/89

پایان پیام.